

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto V.

Ljubljana, dne 20. novembra 1939.

Štev. 1.

Ljubljana, 15. novembra

Glasiło naše jugoslovenske srednješolske mladine ter mladine sploh, stopa z današnjim dnem v peto leto svojega rednega izhajanja. Mnogo je bilo že povpraševanja po našem listu v tem šolskem letu od strani naših zvestih prijateljev, naročnikov in bralcev. Toda bile so prilike in tehnične ovire, ki so nam preprečevale, da bi mogli pričeti z izdajanjem »Naše volje« v rednem terminu v začetku septembra. Te ovire so sedaj popolnoma odstranjene in naša mladina ima zopet svoj list pred seboj.

»Naša volja« prehaja s tem v prvi svoj jubilej. Če pregledamo vsa ta leta nazaj, moremo z veseljem ugotoviti, da so bila to leta plodnega dela, trdne volje ter odločnih stremiljenj naše mladine do samooblikovanja svojega duha, uravnavanja svojih tvornih sil za veličino in popolno zmago jugoslovenske misli; zavedajoč se svoje dolžnosti in odgovornosti napram narodu ter državi in držeč se programa, ki si ga je postavila ob pričetku izdajanja svojega glasila »Naše volje«, dati in stvoriti narodu in državi v slovenskem delu našega naroda — prvo, v svobodi rojeno, jugoslovensko generacijo, ki bi bila sproščena vseh spon starega suženjskega mišljenja, ki bi se potom lastnega dela ter lastnih spoznanj, črpajoč moralnih ter nacionalnih sil iz prirodnosti našega skupnega naroda, pripravila in usposobila za nesebično žrtvovanje pri delu za lastni narod.

V tem hotenju hočemo ostati še nadalje zvesti svojemu programu ter še ojačiti svoje sile v delu za širjenje jugoslovenske misli; zavedajoč se odgovornosti, ki smo jo prevzeli napram onim, ki so ginili, ohrabreni z močjo te ideje, za našo svobodo ter napram bodočnosti in bodočim pokolenjem, da ohranimo in utrdimo to, kar smo prejeli od prednikov.

Zavedamo se, da je danes najtežje nam mladim, ko gledamo položaj v nas in okoli nas. Vsa pozitivna stremiljenja se morajo razbiti ob trdosti trenutnega ugodja ter koristi, osebni ambicioznosti, ne glede in ne računajoč pri tem, kakšne posledice bo to početje prineslo v bližnji ali daljni bodočnosti! Ni to morda kaka sentimentalna tožba, temveč spoznanje bridko resničnih dogajanj v človeku in sve-tu današnje dobe.

In sedaj, ali moremo pričakovati izboljšanj, ko vidimo moralno propast človeka vsepovsod, ko gledamo splošno razrvanost?! Kdo je kriv temu stanju? Mi mladi gledamo vsa ta dogajanja ter vidimo, kako trumoma beže od odgovornosti ljudje, ki so povzročili to stanje, da bi opravičili svoja početja ter naprtili lastni greh na tuja pleča. **BREZ ZAVESTI ODGOVORNOSTI IN PRAVEGA IN RESNIČNEGA USPEHA ZA POZITIVNA USTVARJANJA**

V petem letu

Stopamo z današnjo številko v jubilejno leto. Štiri leta so za nami. Ni to tako malo, kot bi si kdo na prvi pogled ali bežno zamislil. Štiri leta dela v težkih prilikah in težkih okoliščinah, ki vladajo v svetu, mislimo, da je precej, če poleg tega še pomislimo, da je to delo vodila ter vršila izključno mladina sama, ki razen svojega idealizma ter vztrajnosti in jasnih ciljev, točno načrtanega programa pred seboj, nima prav ničesar! Idealizem, požrtvovanje za dobro stvar, vztrajnost, neuklonljivost, brezkompromisnost, poštenje ter pravica — to je orožje, s katerim se bori z življenjem ter tokom časa! In v moč svojega orožja tudi veruje s prepričanjem zmage!

V najtežjih časih, ki jih je preživljal naš narod, je bila vedno mladina tista, ki je prinesla svojemu narodu nove vere vase, novih ustvarjalnih sil in življenjskih moči za njegovo srečnejšo ter sigurnejšo bodočnost. Tako, upamo tudi danes, da bo storila svojo dolžnost in da bo ta mladina dala svojstven pečat dobi, v kateri živimo, da bo vnesla v narod ono vero do vseh narodnih ter duhovnih vrednot, ki mu je dajala moč v delu za dosego lastne svobode. Zavedamo se, da je to naša težka naloga in velika odgovornost, ki smo jo prevzeli nase. Toda imamo moči v sebi, da bomo prehodili to pot, ki je dolga in strma.

Ne bomo se sklicevali na sadove našega štiritletnega dela, ne bomo pokazovali na trenutne uspehe, ki smo jih morda dosegali v tem času našega delovanja, **kajti naše delo je namenjeno le trajnim uspehom in te hočemo doseči!** Zato se je mladina oklenila res svojega glasila, **da pokaže v njem svojo voljo, željo in hotenje do pozitivnega dela.** Zapustila je zastarela in slaba pota svojih očetov ter se z novim zagonom in svežimi močmi začela boriti

NJA TER PRAVEGA IN RESNIČNEGA DELA V SPLOŠNO KORIST IN NAPREDEK NARODA!!! Vsled tega se zavedamo tudi tu svoje dolžnosti, zato se bomo posvetili z največjo resnostjo in pažnjo tudi vsem moralnim in socialnim problemom, ki zadevajo našo mladino ter naš narod.

Le tako vsestransko nacionalno-moralno pripravljeni bomo v zmožnosti, da izvršimo svojo popolno dolžnost in nalogo, kar terjajo od nas celokupni jugoslovenski narod.

To so osnovne, bežne misli o našem bodočem delu, ki se nam porajajo ob našem jubileju ter v tem usodnem razdobju!

— ost.

za svoje ideale. Mnogo pa je še takih, ki se niso nehali vdinjati zaslepljenosti in tavajo naprej v svojih blodnjah ter rušijo delo pozitivno ustvarjajoče mladine. In zato, bratje, naj bo naša sveta dolžnost privedi te zaslepljene na pot resničnega in pravega dela za naš narod in državo. **Treba je doseči, da se bo vsa mladina brez izjeme začela boriti skupno za svoje ideale — za močno in edinstveno Jugoslavijo!**

Skupna borba vse mladine, smo dejali. Da, to hočemo doseči. Zato hočemo ob svojem prvem jubileju napraviti nekako prelomnico v našem delovanju. Dočim smo do sedaj vsmerjali svoje delo več ali manj izključno samo na srednješolsko mladino, katero v pretežni večini vodi list sama, se hočemo sedaj vsmeriti še malo dalje ter zajeti vso našo doraščajočo mladino, ne glede nato, ali oblikuje svoj duh samo ob knjigah v šoli, ali pa se poleg svojega trdega dela na polju ali kjer koli že, posveča tudi studiju drugih problemov, ki so važni zanj in za njegov narod. Zato hočemo, da postane »Naša volja« glasiło celokupne nacionalne doraščajoče mladine, tako srednješolske kakor kmečke ter delavske.

»Kaj pa naj dela današnja mladina?« se boste vprašali. Ni majhno delo, ki jo čaka. Videla bo, da jo naša zemlja pričakuje, da izpolni nalogo, za katero je bila rojena. Naj gre od hiše do hiše, od kočice do kočice in našla bo revščino, pomanjkanje in trpljenje. In videla bo, da ni lahko življenje našega kmeta in da ni čudno, če govori le za tistega, ki mu z lažnim srcem pomaga, da ga ukani. Pojdi, mladina, k našemu kmetu in mu pomagaj. To naj ti bo sveta dolžnost in življenjska naloga. In pri tem delu ti bo pomagala tudi »Naša volja«, ki namerava priobčevati v tem letniku sestavke o našem kmetu, njegovem značaju, življenju in trpljenju. Toda naj vam ne bo to edina naloga. Naš kmet potrebuje izobrazbe in kdo drug, če ne srednješolska mladina, je poklican, da mu jo prinese.

»Naša volja« je posvetila svoj peti letnik kmečkemu vprašanju in upa, da bo vsa mladina pri tem sodelovala in jo podpirala. V današnji številki priobčujemo načrt, kako naj mladina spoznava kmeta in kako naj o njem piše.

Poslanstvo »Naše volje« ni torej brezpomembno in zato je potrebno, da jo vsa nacionalna mladina podpre v njenem delu. Vsak, ki je pripravljen delati za nacionalno idejo, naj pristopi v krog sodelavcev »Naše volje«. **Nacionalna ideja pa naj ne pomeni rekvizita kake stranke, ampak naj bo res nadstrankarska**

in naj nacionalizem pomeni res delo za narod, kajti le pod takim pojmovanjem je dana možnost skupnega dela vse mladine. Otresimo se vseh predsodkov, ki so nam jih vcepili stari in pojdemo med narod, da mu pomagamo z

Ideja bo zmagala

V času, ko naše glasilo ni izhajalo, so se dogodili na svetovni pozornici, pa tudi v naši kraljevini tako važni dogodki, da je položaj danes, v novembru 1939, popolnoma drugačen kot je bil pred petimi meseci. Ko združujejo veliki svetovni narodi vse svoje sile, da bi mogli nastopati v obrambi svojih resničnih ali namišljenih interesov kot kompaktne od prijateljev in neprijateljev upoštevane celote, se vrši med malimi slovanskimi narodi proces, ki kaže ravno nasprotno tendence. Vsaj na videz! Če gledamo usodo bratske ČSR, ki je danes razbita na Češko-Moravski protektorat in na samostojno republiko Slovaško, vidimo prvi dokaz, kam vodi prevelik individualizem, tu rak-rana Slovanstva. Tudi pri nas se je začelo po dnevu Osvobođenja in Uedinjenja kazati stremenje po razedinjevanju potom poudarjanja in podčrtavanja posameznih individualnosti. Ne samo onih, ki so v resnici obstojale kot zgodovinsko utemeljene, marveč celo onih, ki so jih ustvarili naši vekovni sovražniki samo zato, da bi razbili jugoslovensko celoto ter na ta način uničili jugoslovenski pokret, ki je šel za uedinjenjem te jugoslovenske celote v samostojni, enotni jugoslovenski državi.

Ni stvar nas mladih, da se spuščamo v obširne razprave o vzrokih teh pojavov in zaideemo pri tem na področje dnevne politike, kamor ne smemo, pa tudi nečemo. Zaradi tega ugotovljamo samo dejstvo, ki ga nihče zanikati ne more, dejstvo, čigar posledice doživljamo danes in s katerim moramo računati tudi še v bližnji bodočnosti. In tako izgleda, da je izgubila jugoslovenska misel svojo pravico do obstoja, da je misel jugoslovenskega narodnega edinstva pokopana enkrat za vselej in da je zmagala individualistična teza jugoslovenskih »narodov«.

Ideje so večne, ideje umreti ne morejo, če so pognale svoje kali iz naroda in niso le plod razmišljanja posameznikov, pa naj bodo ti posamezniki še tako ženski. Zato se moramo predvsem vprašati, ali je ideja jugoslovenskega narodnega edinstva izšla iz naroda samega, ali pa je le plod posameznih navdušenih idealistov. Kdor pozna vsaj malo zgodovino našega naroda, ta bo videl, kako so se skozi prošla stoletja pri vseh delih našega naroda v najrazličnejših oblikah pojavljale neprestano želje po uedinjenju. Bilo to v pesmih ali prozi, vsak decenij prošlih stoletij nam proži kak primer, kako so slovenski, srbski in hrvaški predniki nosili v sebi čut in zavest usodne povezanosti vseh treh delov našega naroda in kako so dajali duška svojemu prepričanju, da smo eno in da moramo zaradi tega dobiti dom, ki bo naš, v katerem bomo živeli kot sinovi iste matere ob skupnem ognjišču in ga bomo vzdrževali s skupnimi žulji.

Ni prostora, da bi navajali te razne pojave. Kdor pozna našo zgodovino, temu so znani. Toda vse to je davna prošlost, vse to bi se lahko omalovaževalo kot izliv nekega idealističnega zanesenjaštva brez vsake stvarne podlage. Z nastopom sedanjega stoletja pa je dobila jugoslovenska misel svoj čisto aktivistični program, ki je šel za tem, da se ustvari samostojna jugoslovenska država na ruševinah bivše črnožolte monarhije. Takratna mladina, srbska, slovenska in hrvaška se je vrgla z

besedo in dejanji, da ga obvarujemo pred pohlepno tujcev! To je načrt dela omladine, ki se zbira okrog »Naše volje« za peto leto svojega izhajanja.

L. M.

vsem žarom na delo in tekom zadnjih deset let pred izbruhom svetovne vojne je bila vsa ta mladina zrevolucionirana v jugoslovenskem smislu. Ne več samo sanjati in prepjevati davorije, treba je prijeti za puško ter z lastno krvjo graditi temelje jugoslovenski bodočnosti! Predvojna mladina je ustvarila oni ogromni val, ki je zajel ves naš narod in ustvaril mučenike za jugoslovensko misel, predvsem pa jugoslovenske dobrovoljce, ki so ramo ob rami s slavno srbsko vojsko pod vodstvom Karadjordjevičev izvojevali našo svobodo! Jugoslovenska misel, misel jugoslovenskega narodnega edinstva je torej dokazala ne samo pravico do obstoja, marveč tudi svojo ogromno življenjsko in tvorno silo, kajti samo ta ideja je ustvarila našo državo, s tem pa prinesla svobodo vsem, zlasti Slovincem in Hrvatom, ki smo bili svojčas le podaniki, ne pa državljani tuje sile.

Po vsakem takem vzponu in naporu sledi večji ali manjši padec. Borci so izčrpali svoje sile, njihov cvet je ostal na bojnih poljanah, od njih izvršeno krvavo delo so po nastopu miru prevzeli drugi, da bi zgradili skupno hišo na prostoru, ki so ga borci zamejčili s svojimi kostmi in s svojo krvjo. In začeli so graditi na vseh koncih in krajih, ne da bi se najprej sporazumeli kot bratje o glavnih problemih bodočega skupnega domovanja. Začel je graditi vsak zase, vsak si je hotel prilastiti najboljši kotic v bodočem skupnem domu, začeli so se medsebojni prepiri. In v teh prepirih se je začelo ocenjevanje medsebojnih vrednot. Vsak je podčrtaval svoje, vsak je smatral sebe za najbolj poklicanega. Mi Slovenci smo poudarjali, da smo najbolj kulturni del države in zaradi tega »sol Jugoslavije«, Hrvati so se sklicevali na svoje tisočletno kraljestvo, Srbi pa na svojo nekdanjo državno samostojnost in na legendarne uspehe svoje s slavo ovenčane vojske. Tako se je začel izživljati nesrečni individualizem, začelo se je razbijati to, kar nam je bilo skupnega po razvoju in kar nas je dovedlo skupaj.

Nastalo je vprašanje, ali smo res samo en narod ali pa smo trije narodi. In da bi dokazali sebi in vsemu svetu, da prav za prav ne spadamo skupaj, ker smo trije različni narodi, smo začeli n. pr. iz slovenskega jezika izločevati vse »tujke«, ki so dišale količkaj po srbohrvaščini, Hrvati pa so začeli iskati dlako v jajcu ter ustvarjati svoj posebni hrvaški jezik, ki naj bi bil čisto nekaj drugega kot srbski jezik. In tako vidimo, da ne govorijo Hrvati več o »Francuzih«, marveč o »Francezih« in — domovina je rešena! Ni čudno, če doživljamo v takih razmerah pojave, ko pravi inteligentni Hrvat, da bi se smatral užaljenega, če bi mu kdo rekel, da je slovanskega pokolenja, ker se smatra za naslednika Gotov.

Nam mladim nacionalistom je vse to nerazumljivo. Lahko se nam očita, da nismo še zreli in da nimamo pravice povedati javno svojega mišljenja. Če storimo to kljub temu, nečemo s tem poučevati starejših, hočemo se porazgovoriti le sami med seboj in utrditi prepričanje, ki ga nosimo v svojih srcih. Naša

preprosta pamet nam pravi, da ne more propasti ideja, ki je stvorila današnjo jugoslovensko državo na ruševinah dveh carstev. Lahko nastopi doba, ko ideja na videz nekoliko izgubi na svoji aktualnosti, toda ideja vedno zopet oživi in se pojavi takrat, kadar je stiska največja. Glejmo Kristusov nauk! Iz krvi mučenikov je črpal svojo glavno propagandno silo, čim bolj so ga preganjali, tem jačji in širši je bil njegov razmah. Zgodovina nam kaže, kako težke peripetije je doživljala cerkev, pa je vendar prestala vse, tudi največje nevarnosti in ostala vedno zmagovita. Niso je ustvarili ljudje, oni so bili samo njeni nosilci. Če so bili nosilci dobri, je cvetela tudi vera, če njeni nosilci niso bili dobri, so nastopili tudi za vero težki časi.

To velja za vsako idejo, tudi za idejo našega, jugoslovenskega narodnega edinstva. Nobile so jo generacije, ki so padale druga za drugo v borbi z ognjem in mečem, dokler se iz krvi in požarov ni pojavila osvobodjena domovina. Nič za to, če doživlja ta domovina danes svoje težke čase, ker potomci borbenih jugoslovenskih generacij trenutno niso v stanju doumeti vse veličine in lepote jugoslovenske misli. Mi mladi vemo, da bodo prišli časi, ko bo jugoslovenska misel zopet zažarela v srcih vseh iskrenih Slovencev, Srbov in Hrvatov, pa tudi Bolgarov, mi mladi vemo, da bo samo ponovni vzpon te jugoslovenske misli prinesel srečo našemu narodu in naši državi.

Kdaj se bo to zgodilo? Takrat, ko bo stiska največja. Razvoj razedinjevanja še ni zaključen ter bo dovedel do vedno težjih pojavov. Srbska, hrvaška in slovenska individualnost bodo zahtevale vedno nove dokaze svoje samostojnosti in samoniklosti, kajti ne bo še zmanjkalo ljudi, ki so raje veliki v malih razmerah kot bi bili majhni v velikih razmerah. Toda ta razvoj mora privedi slej ali prej do točke, kjer bo vsak razumen Srb, Hrvat ali Slovenec zakričal svoj odločni »stoj«. In takrat bo zmagala pamet, takrat bo jugoslovenska misel zopet pokazala vso svojo tvorno silo ter odstranila ne le posameznike, ki gledajo bolj na sebe kot na skupnost, marveč tudi vse pojave, ki so dovedli do današnjega stanja.

Nam mladim se hoče širne, mogočne Jugoslavije, kjer ne bo nobenih notranjih plotov. Jugoslavije, ki bo skupna domovina nas vseh in nam bo enako draga in dostopna z vsakim koščkom svoje grude od Triglava do Djevdjelije. Taka Jugoslavija bo sposobna pritegniti tudi bolgarske brate ter postati zapadna predstraža Slovanstva. Zato se ne odrečemo svojem jugoslovenskemu prepričanju, zato vztrajamo na stališču, da smo Srbi, Hrvati in Slovenci, pa tudi Bolgari enoten jugoslovenski narod, ki mora imeti svojo domovino. V nas je toliko optimizma, da vemo, da bo bodočnost pokazala upravičenost tega našega stališča. Ni treba, da se zgodi to čez par mesecev ali čez par let, prepričani pa smo, da bomo vsaj mi mladi doživeli uresničenje teh svojih sanj.

Mladina ima vedno prav. Mi vemo, da je šla tudi predvojna mladina svojo jugoslovensko pot, ki večini naroda takrat še ni bila razumljiva. Pa je vendar bodočnost pokazala, da je imela ta predvojna mladina prav! Bila je zaradi svojega prepričanja osvožena in preganjana, toda nosila je misel jugoslovenskega narodnega edinstva zapisano tako globoko v svojih srcih, da je bila sposobna žrtvovati sebe za uresničenje te misli. Ideja, za katero so se žrtvovali naši predniki, še vedno živi. Čuvali jo bomo v svojih srcih, prepričani, da bo zmagala kljub vsem zaprekam.

Realnost slovanske politike

Ta sestavek ponatiskujemo po »Sokol-ski volji« vsled njegove aktualnosti in pomembnosti Kajti mladina hoče in mora kljub svojemu navdušenju in idealizmu slediti in upoštevati dejstva realnosti.

Ko piše Slovan o drugih Slovanih ali pripadnik ene slovanske države o drugi, ga snov navadno zavede v enega v izmed dveh enako nevarnih ekstremov: ali slavospeve, ki morejo vplivati samo na čustva, ali pa, kar je še slabše, v neutemeljene predsodke, ki izhajajo iz nezadostnega poznavanja dejanskih razmer. Razmahu slovanske misli, ki se lahko razvije samo iz realnega in pozitivnega pojmovanja slovanstva, nobeden izmed teh dveh ekstremov ne more služiti. Nasprotno, prav tema dvema nesrečnima ekstremoma v presojanju medsebojnih slovanskih odnošajev se moramo zahvaliti, ako slovansko misel prikazujejo njeni nasprotniki na eni strani kot čustveno navdušenje brez realne podlage, na drugi pa kot idejo, ki jo sproti pobijajo dejanja. Realno pojmovana slovanska misel, ki naj služi za izhodišče realne slovanske politike, se mora obeh teh skrajnih zablod otresti, ako naj postane izhodišče praktičnemu, pozitivnemu in res vsestransko koristnemu delu za poglobitev medсловanskih odnošajev.

Le kdor se dokoplje do tega osnovnega spoznanja, more pravilno presoditi in oceniti možnosti realne slovanske politike v današnjih časih. Vse drugo, kar ne izhaja iz takih spoznanj, tej politiki prej škodi kakor koristi, kakor je na drugi strani res, da ne morejo ubiti slovanske misli vsi njeni dosedanji nasprotniki, ker njih kritika prav tako ne izira iz spoznanj, temveč samo iz želj. Lažni kriticizem, ki se cinično roga napakam Slovanov in njih grehom, da bi z njimi dokazal nesposobnost Slovanov za medsebojno sporazumevanje in sožitje, je prav tako slep in naiven kakor sentimentalno »hura-slovanstvo«, le da je povrhu še zloben in v službi bogsigavedi kakšnih interesov, česar pa o čustvenem slovanstvu vendarle ne moremo trditi, pa naj nam bo še tako antipatično.

Kdor le količkaj pozna slovansko zgodovino, ve, da je neslovanski svet doslej spretno izkoriščal prav ta nezdrava in usodna slovanska ekstrema, da se je pa nasprotno vselej uklonil — in to z največjim spoštovanjem — dejstvom, izvirajočim iz realne politike.

Ko je bil pred dvema letoma podpisan pakt o večnem prijateljstvu med Jugoslavijo in Bolgarijo, dvema sosednima slovanskima državama, ki ju je v preteklosti marsikaj razdvajalo, dasi o popolni skladnosti obeh balkanskih držav noben trezen Bolgar in noben trezen Jugosloven ni mogel dvomiti, so nasprotniki tega sporazuma takoj pritiskali oba registra, ki so z njimi hoteli preplašiti ostali Balkan, odnosno zanesti zmedo v jugoslovensko-bolgarske odnošaje: zdaj so strašili s tako zvanim »bolgarskim panslavizmom«, zdaj spet begali s prijateljstvom na papirju, ki ga moti še obilo predsodkov na obeh straneh. Ko pa je letos v juniju po razgovorih med našim zunanjim ministrom dr. Cincar-Markovićem in bolgarskim ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom KJoseivanovim izšel znani blejski komunike, ki je potrdil voljo obeh držav po nadaljevanju dosedanje politike prijateljstva in po njegovi nadaljnji vsestranski poglobitvi, so umolknili vsi nasprotni glasovi in slišali smo iz obeh nasprotnih evropskih tabarov celo soglasno priznanje: Jugoslavija in Bolgarija vodita trezno, realno politiko. Tako se je neslovanski svet sprijaznil z dejstvom, ustvarjenim na realno-politični slovanski osnovi, in se s spoštovanjem odkril pred »modro in trezno

politiko«. In tako je silo vselej, kadar slovanske politike niso vodila samo čustva ali zgolj predsodki, temveč so jo diktirali življenjski interesi prizadetih slovanskih narodov ali držav. Kdo more resno trditi, da si ti nasprotujejo?

To je treba še posebej poudariti, da navežemo glavno misel na uvodni citat iz bolgarskega vira, ki krije v sebi zdravo misel. Neslovanski svet bo prisiljen voditi glede njih tudi drugačno politiko, kakor doslej, šele ko ga bodo dejstva, kakršno je na primer jugoslovensko-bolgarsko sodelovanje — prepričala, da se mi sami zavedamo svojih življenjskih interesov in v

Spoznavajmo naše ljudstvo

Vsak dan ostreje in jasneje čutimo, da nastaja med posameznimi razredi in plastmi našega naroda globok prepad. Ne bom se spuščal v razglabljanja, kdo je kriv, da je danes mestna mladina tako ostro ločena od kmečke in delavske mladine. Dejstvo je, da so nas povzdignili na nekak oder laživzvišenosti in večvrednosti ter nam do sekunde točno določili zorni kot gledanja na kmeta in delavca. **Mi pa ugotavljamo, da kake večvrednosti ni, da smo vsi enaki in da hočemo ta oder sami porušiti in se zblížati z mladino vseh slojev!**

Hočemo gibanje, ki bo zajelo vse sloje in ne le ozkih zaključenih plasti!

eČ se pa hočemo približati tema dvema svetovoma — delavskemu in kmečkemu, — ki sta nam ostala skrivnost, zapečateni s sedmimi pečati, moramo najprej spoznati njih življenje, njih gledanje na svet, njihovo dušo, potem šele, ko jih bomo mogli približati kot brat bratu.

S tem pozivam vse vas, ki živite v stalnem stiku s tem jedrom našega naroda, da opazujete vestno delavčevo in kmetovo življenje. Za mestne sinove so pa počitnice najlepša prilika, da po znanem receptu »dulce cum utile« združite razvedrilo s koristnim delom — s spoznavanjem našega delavca in kmeta.

Gotovo, da je potreba pri delu precej previdnosti in potrpežljivosti. Kmet je zelo nezaupljiv do »mestnih gospodov«, ki jih poznajo samo pred volitvami, sicer se pa zanj niti ne zmenijo. Navajen je gledati vse, ki prihajajo iz mesta, kot tujce, kot ljudi, ki na vsakem koraku pazijo, kako bi ga oskubili in odrli in s katerimi ni mogoče niti ni dobro sklepati kakršnegakoli prijateljstva. Zatorej se je treba kmetu približati iskreno in pošteno. Ni treba poudarjati, da ste šolani ljudje, da ste ta in ta razred dovršili z odliko itd. Vaše vedenje, vaša srčna izobrazba, to je edino spričevalo in edino merilo po katerem vas bo kmet presojal in presodil. Samo z lepim in dobrim nastopom boste uspeli in veselili se boste, ko boste pod zunanjim videzom grobosti in trdote našli nežno in za vse dobro in lepo dovzetno dušo našega kmeta.

Vaše delo pa ne bo rodilo pravega sadu, če boste vsa svoja opazovanja in izsledke obdržali le zase. Vse svoje delo, ki ste ga opravili na tem področju, lepo uredite in ga pošljite v obliki razprave uredništvu »Naše volje«, ki bo vse dobre studije z veseljem objavilo.

Pazite, da boste delali sistematično in izčrpno. V naslednjem podajam nekoliko ogrodja, ki bo koristilo začetnikom, pa tudi drugi bomo morda našli kako opozorilo v njem:

1. ravnina, hribovit svet, planina;
2. polja, travniki, pašniki, gozdovi, kras;
3. reke, morje, ceste, železnice;
4. bližina velikih mest, kulturnih ali gospodarskih središč;

skladu z njimi usmerjamo tudi politiko. To pa ni več panslavizem starega kova, niti po tujih vplivih obremenjeno gledanje na slovanski svet s predsodki, temveč je samo dejavna realna, pozitivna slovanska politika, ki pozna samo eno geslo: skupno varovanje skupnih interesov na osnovi koristnega razvijanja medsebojnih stikov na vseh področjih ločenega narodnega udejstvovanja.

K temu realnemu smotru pa drži predvsem ena pot, pot medsebojnega spoznavanja. Ta pot je tako široka in tako dolga, da je na njej prostora za vse, ki hočejo doprinesiti svoj delež k medsebojnemu razumevanju in trajnemu zblízanju. Samo tako delo ima trdne osnove in si lahko obeta sadov.

Dr. Branko Vrčon

5. stik dveh narodov, jezikov, kultur, ver, držav.

II. KAKOVOST ZEMLJIŠČA:

1. suho, močvirnato, kamenito;
2. kaj uspeva in kako (izrazi v številkah);
3. kaj bi moglo in kako;
4. prirodna bogastva (rude, vodna sila).

III. KAKŠNA OBLIKA IN TIP NASELJA:

1. selišče;
2. vas;
3. trg;
4. mesto;
5. postanek;
6. znamenitosti;
7. število hiš in prebivalcev.

IV. GOSPODARSKA STRUKTURA:

1. male kmetije, veleposestva;
2. njih donos;
3. zakupna in lastninska posestva;
4. zadolženost;
5. ali je posest združena ali razbita;
6. živinoreja, kakšne pasme;
7. številčno razmerje med trgovci, obrtniki in kmeti.
8. zavarovanje proti požaru, toči;
9. promet z nepremičninami;
10. način obdelave zemlje.

V. KULTURNA STRUKTURA:

1. šola, število in uspeh učencev;
2. vera;
3. društva, zadruga in njih poslovanje;
4. knjižnice, kaj najraje čitajo;
5. alkoholizem;
6. morala;
7. kaj dela kmet v svojem prostem času.

VI. DELO:

1. kako si dela sledijo;
2. katera dela opravljajo ženske in otroci;
3. vreme;
4. po katerem ključu določa ceno.

VII. SEJMI, PROŠČENJA:

1. kje in kolikokrat v letu;
2. odkod prihajajo kmetje;
3. kaj prodajajo in po katerih cenah.

VIII. HIGIENA NASELJA:

1. stanovanjski prostori;
2. gospodarska poslopja;
3. pitna voda;
4. kanalizacija.

IX. ZDRAVSTVENO STANJE:

1. število rojstev;
2. število smrti (razmerje);
3. najpogostejše bolezni;
4. oddaljenost od najbližjega zdravnika, bolnice;
5. živinske bolezni;
6. oddaljenost od živinozdravnika;
7. mazači, domača zdravila.

X. KMETOV ZNAČAJ:

1. mrk, dobrodušen;
2. pretkan, naiven;
3. spravljaliv, tožbarski;
4. globoko veren;
5. napreden, konservativen;
7. od česa si obeta izboljšanje svojega položaja.

Upam, da sem v teh desetih točkah obsegel

Tabori v Prekmurju

Morda se ni še nikoli poprej pokazala tako nujna potreba skupnega sodelovanja vse jugoslovenske mladine; vse one mladine, ki čuti v sebi moč da se dvigne iz vsakdanjih borb in brezplodnega prerakanja k višjim ciljem in k skupnemu plodonosnemu delu.

Mladina je bila tista, ki je v vseh dobah naše tisočletne zgodovine, v najbolj kritičnih trenutkih pokazala svojo pripravljenost, da se žrtvuje za svoj narod ne glede na lastne koristi. Medtem ko so se drugi sramovali lastnega naroda in pokorno sklanjali tilnik pod tujim jarmom in preklinjali lastne brate, je mladina zrla z upanjem v luč, ki je vedno bolj bleščeča vstajala z juga in opajala s svojim žarom vse, ki so se zavedali, da so sinovi onega naroda, ki je pred tisočletji prišel svoboden v te kraje, ki si je volil svoje kneze in bil »na svoji zemlji svoj gospodar«.

Tudi današnja mladina mora pravilno razumeti klic domovine, ki jo pozivlja na delo za narodov blagor. Tudi v današnjih časih mora mladina nositi v prsih vero in upanje v lastno bodočnost in vlivati to vero in upanje tudi drugim, ki morda pod težkimi dnevnimi neprilikami omagujejo in pozabljajo na to, kar bi jim moralo biti najdražje, na lasten narod. Po svojih prednikih smo podedovali to lepo zemljo, jezik in običaje, vse to mora biti vsakemu najdražji zaklad in to moramo tudi nedotaknjeno izročiti našim potomcem.

Zavedajoč se svojega poslanstva je bila naša mladina prva, ki je razumela klic, ki je prihajal od naših meja in jo klical na delo. Da klic ni ostal brez odziva, pričajo številni tabori, ki so bili postavljeni ob vsej naši narodno ogroženi zemlji.

Kakšna je naloga teh taborov?

Da bomo to razumeli, moramo najprej poznati zgodovinski razvoj in prilike, ki tam vladajo. Tu se bom omejil samo na Prekmurje, kjer so mi kot članu tamkajšnjega tabora razmere dobro znane.

Tu podam kratek zgodovinski pregled. Prekmurje je v rimski dobi v celoti pripadalo provinciji Panoniji. V burni dobi preseljevanja narodov so to deželo posedli različni germanski narodi, zadnji med njimi Langobardi. Po njihovem odhodu v Italijo so se tu naselili Slovani, katerim so bili za sosede Obri. Po razpadu obrske države ob koncu VIII. stoletja je Karel Veliki pridobil pokrajino Vzhodni marki. V drugi polovici IX. stoletja so se tu križale interesne sfere Velikomoravske države, Vzhodne marke in Koceljeve Panonije. Po razpadu Koceljeve države je nemški vpliv tu silno narasel. Germanizacija se je zelo širila. Tej je napravil konec madžarski vpad v srednje Podonavje. Po uničenju Velikomoravske države l. 906. so Madžari postali neomejeni gospodarji Panonije severno od Drave in Mure in tako pretrgali vez med severnimi in južnimi Slovani. Slovansko prebivalstvo so večinoma pobili, le na skrajnem zapadu med Muro in Rabo so se do današnjih dni ohranili Slovenci, ker so bili tu bolj gosto naseljeni. Njih potomci so današnji prekmurški in

vse, kar je potrebno in važno. Seveda si pa lahko izberete samo eno ali več skupin izmed teh desetih in to dobro obdelate. Karkoli boste proučili, bo koristno. To je danes še skoraj docela nepreiskano in neobdelano področje. Upam, da bo mladina s svojim mladim idealizmom in požrtvovalnostjo izpolnila to vrzel in da bomo v kratkem imeli jasno in pregledno sliko našega kmeta.

rabski Slovenci. Tako je prišlo ozemlje za več tisoč let pod gospostvo Madžarov. Svobodni slovanski kmetje so prišli polagoma pod ogrske velikaše in so ostali pod njimi do razpada avstro-ogrsko monarhije. Po izvedbi agrarne reforme je en del teh posestev prišel v roke tamkajšnjih kmetov, ki so izjavili, da so slovanske narodnosti, drugi del je država dodelila vojnim dobrovoljcem, ki tvorijo v okolici Dolnje Lendave troje vasi ali kolonij: Benico, Dolgo vas in Kamovci, kjer je bil naš tabor. Vsi ti vojni dobrovoljci, ki so se sem naselili, da ojačijo naše narodne vrste, so se znašli tu v zelo slabih prilikah. Ti ljudje, ki so prišli sem večinoma praznih rok, so dobili zemljo popolnoma zanemarjeno. Hiše kolonistov so bile prazne in bolj podobne hišam penzionistov kakor kmečkemu splotju. Hiša sestoji iz dveh malih sob, predsobe in kuhinje z malo shrambo, brez vsakega hleva

ali kleti in brez gospodarskega poslopja. Sedaj si lahko mislite občutek teh ljudi, ki so bili vrženi na to veliko Panonsko ravnino, brez vsakih sredstev, med same madžarske vasi. Toda s trdim delom in veliko vztrajnostjo so si znali priboriti pot skozi te težave in danes lahko štejemo (sorazmerno seveda) Kamovce poleg Dolge vasi med najbolj urejene naše kolonije in to po izključno njihovem prizadevanju. Naša oblastva so to pokrajino silno zanemarjala. Zato so se Madžarom, ki so bili v začetku zelo ponižni, začela ušesa dvigati in videč, da so varni, so začeli zasmehovati naše koloniste in jih imenovati ciganeč Tako da je moral naš človek na lastni zemlji in v lastni državi poslušati izzivanje priseljenega tujca. Sedaj so posegli vmes še izza meje in začeli vršiti sistematično propagando med svojimi ljudmi.

Ti, danes tako zagrizeni Madžari, so večinoma slovanskega porekla, kar pričajo že njihova imena.

Velika zasluga pa gre brez dvoma tudi našemu narodnemu učiteljstvu, ki je krepko prijelo za plug in oralo našo narodno ledino. V kakšne težkoče je bilo postavljeno, vidimo, če pomislimo na položaj učitelja, ki se znajde brez znanja madžarskega jezika v prekmurški vasi, v kateri je 180 hiš, a od teh samo 7 slovenskih (za primer Genterovci pri Dolnji Lendavi), in ko dobi v razred kopicco otrok, ki so jih doma že prej nahujskali. Mlajši ga gledajo z nezaupanjem, starejši pa že z vcepljenim sovraštvom. F. S.

DOPISI Z ZAVODOV

Kakor vsako leto, je tudi letos »Žar« želel s svojim delovanjem. Na občnem zboru sta se borili dve listi; tovariša Stanovnika Janeza in Breznika Lojza. Zmagala je druga lista, in novi odbor je takoj začel z delom in je priredil že več sestankov, na katerih so govorili tov. Stanovnik o početkih delitve dela, direktor g. dr. Lokar o dijakovem ustvarjanju in g. prof. Gnjezda o kraniologiji. Na sestankih so čitali svoje pesmi tov. Jeločnik, Volčič, Šmid in prozo Jeločnik ter Šmid.

Letos je začel za gimnaziji ponovno delovati PRK, ki ga vodi ga. prof. Tomišková in bo priredil božičnico za revne dijake in, kakor sem zvedel tudi akademijo. Pokrenil je tudi akcijo za božičnico na Kočevskem, za katero pobira prispevke med dijaštvom. Z veseljem smo pozdravili to akcijo, vendar je že vsak dijak zelo obremenjen, ker ni to društvo edino, ki je pokrenilo takšno akcijo.

Osmošolci so si pod predsedstvom g. prof. Meliharja izbrali pripravljalni odbor za svoj maturitetni izlet v Bolgarijo. Da bi dijaki čim manj izdali za stroške tega izleta, bodo priredili osmošolci akademijo, katere čisti dobiček bo šel v izletni sklad. Pripravljajo pa tudi igro in miklavževanje.

Prav tako že živahno delujeta tudi Jadranska straža in Ferijalni Savez.

V ostalem pa smo se že vsi privadili šolskemu življenju, saj smo prestali že Kalvarijo — prvo konferenco, ki je bila za marsikoga porazna. No da — do konca leta je še dovolj časa, da se grehi popravijo. L. M.

LE PREMIŠLJUV IN SPOZNAL BOŠ, DA SI
LE ČLOVEK! ZAVEST, DA SI VSEM ENAK,
TO TE NE PONIŽUJE, TEMVEČ DVIGA!

IZ UREDNIŠTVA

Z izdajo lista smo se nekoliko zakasnil. Zato naj nam cenj. naročniki in prijatelji oprostite. Mladina ima svoj list z današnjim dnevom zopet pred seboj. Ker je to list mladine, je tudi dolžnost nje, da ta list ohrani in stremi za tem, da se čim bolj razširi in pa izpopolni. Prepričani smo, da bo sleherni »voljaš« pridobil v tem letu nekaj novih naročnikov in tako zabil obstanek svojemu listu in pripomogel obenem k širjenju naših idej.

Posebno v tem času, ko nihče ne ve, kaj bo prinesla bodočnost, je dolžnost nas mladih, ki smo takorekoč najboljši prisluškovalci časa, da tudi mi izpregovorimo kako svarilno besedo, če slutimo, da je v nevarnosti naš narod ali država.

Že v uvodniku in v spisu »V petem letu« ter v spisu »Spoznavajmo naše ljudstvo« ste lahko spoznali našo namero za bodočnost. Zavedamo se, da ni več čas, ko bi se navduševali v ozkem krogu ali pa pisali samo za doraščajočo mladino, ki pohaja srednje šole, temveč da moramo zajeti vso mladino in da se vsa mladina brez razlike stanu in poklica posveti v teh težkih trenutkih popolnoma delu za narod.

Zato prosimo vse, ki so količkaj zmožni pisanja, da pristopijo v krog naših sodelavcev, da nam bo tudi možna tehnična izpopolnitev našega lista. Prosimo pa tudi vse mlade na deželi, da nam pošljejo svoje prispevke in ni se jim treba bati, če ne bo napisan njihov članek tako pravilno kot njegovih srednješolskih tovarišev, kajti vse take nedostatke bomo sami lepo popravili. Pri takem sodelovanju bo list tudi pestrejši ter zanimivejši za vsakega čitatelja. Prosimo pa tudi, da nam sporočite, kateri problemi vas zanimajo, in bomo ustregli vsem pametnim ter koristnim predlogom.

V prihodnji številki bomo priložili tudi polonice in upamo, da bodo vsi nakazali minimalno naročnino 12 din takoj, ko bodo prejeli drugo številko »Naše volje«, ki bo posvečena predvsem našemu državnemu prazniku Zedinjenja.

Bilateristika

Pismo v preteklost

Saj vidiš lahne kosme, ki se spuščajo z neba v lahnem plesu... Za hip obstanejo na golih, črnih vejah, nato pa se vsipljejo dalje — prav do zemlje ali kamor že padejo... Je že tako!

Po takem rahlem snegu prav prijetno hodiš. Brez glasu se ti vgrezne noga v mehko blazino. In prav tako tiho jo dvigneš in za teboj ostane le črn madež na belem snegu — stopinja. Pa je res čudno, da vse zamažemo, kamorkoli stopimo!?

Ta stopinja potem čaka druge, tretje, četrte in tako dalje, vse dotlej, dokler snega ne odmečejo ali pa sam ne skopni... Ampak to, da hodi mnogo drugih ljudi slepo po stopinjah prvega, je tudi res!

Nekaj ljudi pa je takih, da vbero vedno tako čudne poti, tako da nihče ne stopi na njihovo stopinjo. Pokrijejo jo sneg... ali pa jo odnese s seboj... Za take stopinje pa ne ve nihče, niti dekle, niti prijatelji, le Bog in pa tisti, ki jih je napravil, vesta zanje.

In če bi kdaj takega popotnika opili, da bi jim pripovedoval o svojih stopinjah, nekateri bi se mu smejali, drugi pa bi dejali: »Fej, krava! Kaj piješ in trobužljaš take neumnosti. Vse veselje nam pokvariš!« Med vsemi bi pa vendar našel nekoga, ki bi morda rekel, da želi s teboj iti na pot in delati stopinje, za katere bo vedel le Bog in pa vidva...

In tisti trenutek sta imenovala »spoznanje!« Odšla sta... delala sta stopinje daleč od drugih potov...

Prišla pa je odjuga. Sneg je zdrgetal in skopnel. Z njim so izginile stopinje... Pozabila sta na dan, ko sta jih pričela delati. Nič nista vedela, kod in kam sta hodila... Bog pa je preštel vse njune korake in stopinje! Vedel je, kam in kod so vodile...

Borut:

Žar mladosti

*Kako življenja suče se kolo:
poletja, ki mu sonce, cvetje vlada
še ni dovolj užila duša mlada,
pa že podaja nam jesen roko!*

*Sedaj, ko sonce peša za slovo
in list za listom rumeneč odpada,
izpreleti me misel iznenada:
na sodbo čakam tudi jaz tako.*

*Mladostni žar, ta čudovita sila,
ki z neugnanim ognjem me opaja,
mi s srcem večkrat za gore zahaja.*

*Ni mnogo mladih dni usoda mila
mi v šopek sreče dosedaj povila:
v te bi vsaj izrabil rad, do kraja.*

Mrtvih dan...

*Le sipajte duhtečih rož na grob,
naj danes lučice vseh vrst brle,
molitve iz srca naj vam kipe,
solzite se od velikih tegob.*

*Ta dan sem tudi jaz povezal šop,
potožil ob gomili sem gorje,
ki vedno bolj razjeda mi srce,
saj vame se zajedlo je ko klop.*

*Razkopal črno zemljo bom z roko,
iz krste pokopano vzel rahlo,
na vročem srcu bom jo nežno grel.*

*Morda nekoč od mrtvih vstalo bo.
Takrat jo blažen bom tesno objel,
vstajenja spev ljubezni bom zapel.*

S. Nenin:

Doživljaj

Nebojša sedi v kinu. In njegovi prijatelji. Prva vrsta je zasedena od enega konca do drugega. Vsi so iztegnili noge in plašči so na odru. Saj veste, Union...

Tamle na kraju se pritožuje Goje: — Jaz vidim same preklje namesto obrazov!

— Pa preklje glej! — pravi Tato, ki sedi seveda ravno v sredi.

No, bomo videli! — In Goje vstane in gre do Tatota, ga prime za kravato in ga potegne s častnega sedeža, potem pa sam sede nanj. Tato zgrabi Miškota in metanje s sedežev se nada ljuje, dokler ne pride rdeči vratar, toda ne v Unionu je modri, v Matici je rdeči, in hoče vreči ven (ampak ne s sedeža, iz dvorane namreč) vse gospode v prvi vrsti.

— Nesramnost! Pa še pet din smo plačali, ko je teden Rdečega križa!

— Dol z Unionom!

Vsa banda vpije in razgraja kar se da. Film ustavi, prižgo luči in 10 din globe je plačal seveda Pepe kot magnat. Toda nič hujšega ni bilo in se je že umiril. Nebojša sedi v kinu, že zopet sedi, sedi in gleda film »Pesem sreče«.

S. Nenin:

MAJDA

Majda, kako je ljubka tu, v vlaku. Nasprotni mene sedi, plavalas glavico naslonjeno nazaj, divne plave oči zaprte, desnico na kolenu in levico v naročju, v sivih jahalnih hlačah sedi, v črnih tesnih škorenjcih, ki imajo ponikljane ostroge, samo belo srajco ima na sebi, zavihane rokave in zarjavele ročice, njene bele prsi se enakomerno dvigajo in padajo, lep ožgan vrat, usteca so nekoliko odprta in slonokoščeni zobje zdaj pa zdaj zamigljajo pred mojimi očmi. — Majda spi...

Majda Petrovna Bjelova spi, sladko spi in ne ve, kako jaz skrbim, kako si tarem oči, da ne bi zaspal v tej vročini, da bi jo še gledal, tako srčkano, tako sanjavo. Moj Turmalin — lovski pes — sedi ob mojih nogah, namlanja glavo na njene in me žalostno gleda s svojimi rjavimi očmi, kot bi hotel reči: »Ubogi moj gospod, kaj boš počel?«

Majda Petrovna se smehlja, zlati pramenčki las ji uhajajo na čelo in se kot sončni žarki igrajo po njenih sencih. Turmalin zazeha, pogleda še enkrat na mene, potem pa zaspri tudi on.

Majda se smehlja in rdečica ji valovi po rjavih licih, njene grudi se hitreje dvigajo — gotovo kaj lepega sanja, ubožica moja.

Tako polne komolce ima, tako lepo nabrane ustnice, tako zlate lase... Vstanem, se sklonim — moja usta se približajo njenim, moje roke objamejo njeno telo — ne morem se več ustavljati, počasi, počasi nagibam glavo k nji in se končno rahlo dotaknem njenih ustnic.

Čutim, čutim utrip njenega srca, čutim njeno kri na svoji, čutim njeno milino — in njene oči se odpro in dve sinji jezери pogledata vame in dve mehki šapici me objameta in dva laboda se dotakneta mojih prsi in jaz sem srečen in v njeni krvi vriska sreča, in — in vstopi sprevodnik...

Jutro je vstajalo. Bredel sem skozi gosto travo, bilke so trepetale v lahnem vzhodnem vetriču, tu in tam je stala lipa ali hrast, nekaj grmovja je bilo okoli in tam spredaj se je košatil zelen hrastov gozd. Daleč, daleč nekje so se kopicile uralske višine in Jaman-tau je kraljeval nad njimi. Rdeče sonce ga je že poljubilo, da je kot svetlo božanstvo odseval nad nepreglednimi gozdovi in stepami.

Turmalin je tekal pred menoj in vohal po tleh. Skočil je zdaj na levo, zdaj na desno. Včasih hripavo zalajal in podil stepne jerebice. Jaz sem pa samo hodil. Ni se mi ljubilo streljati in gledal sem okoli. Po soncu, po gozdu, po Jamanu sem gledal in po kočih, ki je vedno bolj ostajala za mano. Konja sem pustil doma, ker sem šel samo k malemu jezercu, ki se je sinjilo kaki dve uri od moje kočice. Šel sem na race, ki jih je nekaj bilo tam.

Sonce je rdečilo moje lase, da so se kovinsko svetili, vsaj mislim, da so se. Hodil sem počasi in nič se mi ni ljubilo, včasih sem postal in pogledal v nebo, ki se je gubilo nad mano. Tedaj je Turmalin nestršno poskakoval okoli mene, kopal z nogami in kratko lajal. Lova se mu je hotelo.

Prišel sem na rob gozda in temne sence hrastov so me sprejele vase. Orjaška debela, porasla z mahom so dremala v temi, zeleni vrhovi pa so se rdeče blesketali in veter je

na nje igral čudno, tajno pesem življenja. Vse je šelestelo in žuborelo kot bi tisoč potočkov skakljalo po kamenju. Vse je bilo narava, bilo je prsi narave, materinske prsi, težke od mleka, ki je vrelo po nešteti koreninah in sililo visoko v najvišje liste.

Tla so se pričela vzpenjati. Od nekod se je prikradla majhna reka in ob njenih vijugah sem krenil navkreber. Hodil sem že dosti dolgo in sonce je pričelo greti.

Začul sem dobro mi poznano šumenje. Slap. Struga se je vedno bolj zoževala, še nekaj ovinkov in izza orjaških hrastov se je pokazalo jezerce. Na vseh straneh so mu pošumevali gozdovi in se gledali v njegovi biserni modrini, le na severni strani se je dvigala kakih petnajst metrov visoka pečina, raz katero je vršal slap. Deviški slap je bil to. Tenak curek je padal v gornji konec jezera in gnal svoje vode v rečico, ki se je izgubljala v hrastovju. Slap je pel. Včasih sem čul visoke glasove iz njega, kot bi le prepevale v bršljanasti steni, ki se je medlo risala izza nešteti kapljic, ki so šumele in se prelivalo v mavričnih barvah. Na vrhu pečine se je gozd zopet nadaljeval. Bila je ta pečina nekaka ogromna skala, ki je ležala sredi gozda in gozd se je dvigal k njej, dokler se ni povzpelo ravno tako visoko kot je ležala ona.

Sedel sem in poslušal. Slap je glasno drhtel. Njegov curek je vibriral kot drobna struna in pel večno melodijo narave. Utopljal se je v jezero, skrivnostno polno jezera, ki ni nikoli mirovalo, ampak krožilo, kot da ga žene povodni mož s svojimi širokimi, lopatastimi dlanmi.

Okoli jezera je bilo vse živo. V nočeh so zateglo tulili volkovi okoli njega, nešteto senc se je premikalo med hrasti in vršil se je večer

O sladka Deanna Durbin! Ampak »ona« je še slajša! — ?!...

Danes smo petega septembra in trinajstega se dobiva... — si misli gospod Nebojša, čeprav poslušna sladko žgolenje svoje ljubljene na platnu.

— Hm, kako je tale situacija na platnu podobna moji! Kdo bi si mislil... Mlada ljubezen in »vis maior«! — šepne Nebojša zamaknjenu Pikecu, ki sedi poleg njega.

— Prismoda zaljubljena, danes boš še nekaj doživel, ti rečem!

Pustimo, da film konča in vseh deset srednješolcev se z omehčanimi srci pojavi na promeni.

— V Daj-damu je vodka, — pravi Miško

In zopet je vsak lažji za dinar.

— Ti, — boksne nenadoma Nebojšo v hrbet Dodo, — glej, kdo gre tam! —

Nebojša se obrne, kri mu zastane v žilah, srce mu ostekleni. Tadle stopica — ona — !... Sredi spremstva, jasno! Očka, mamica, bratec in še nekakšna sestrična! Nič ne de, jo bo vsaj videl. Ko je že cela dva mesca ni.

— Glej, — ga pocuka Goje — v Daj-dam gredo.

In res, ekipa se poda v lokal. »Ona« Nebojša ni videla, kajti stali so za stebrom.

Nebojša je razburjen. Kako ne! Ko pa je »ona« znotraj. Nebojša drugače ne kadi mnogo, toda sedaj vleče že sedmi »Ibar«. Prijatelji ga pomirjujejo.

— Ampak, dosti dolgo so že notri, — reče Tato, — grem pogledat.

Dve minuti pretečeta v napetem pričakovanju.

— Notri so in jedo — božanski pogled!

— Ali te je videla?

— Mislim, da...

— Zdaj pa pojdi še ti pogledat, Goje!

— Ne bodi blesav! (To je Gojetova stalna fraza). Ne grem, mene »ta stari« poznajo!

— Pojdi no!

Vendar mora iti Miško.

— Vse v redu, — poroča, ko se vrne.

— Samo da ne bi pri zadnjih vratih odšli, — se spomni nenadoma Pikec in Nebojša ga že pošilja za stražo v pasažo. Pikec se mora hočeš, nočeš vdati, vendar stoji v Daj-damu še vedno devet mož.

Tedaj, bog i bogme, iz lokala priteče Goje, ki je vendarle sprejel zadnjo stražo: — Gredo, pozor...

Nebojšo oblije zona in da bi skrtil zadrego stopi k Gojetu, mu vzame robček iz napsnega žepa in ga grenko smeje se ogleduje. Potem ga vtakne nazaj.

— Tako pa nosijo robčke regruti, — zine Miško in vsa banda se prične na ves glas smeјati.

In prav ta hip se pojavi dična familija. Fantje se še vedno smejejo. Nebojša zaljubljeno pogleda v »njo«, »njena« mama pa s čudnim izrazom pogleda »njega«.

— Tale je! — ji je še prej šepnila sestrična.

Nebojša še enkrat pogleda za odhajajočimi. Tedaj polglasno reče Tato, ki je bil prej pri vodi (ne pri vodki): — »Ta star gre za njimi! — In res, »ta-star« gre za njimi.

Toda vse to se je odigralo mnogo hitreje kot je mogoče pripovedovati, mnogo, mnogo hitreje.

Fantje se še vedno smejejo in Nebojša še vedno gleda za »njo«...

Gospod skrbni očka je že pri izhodu, ko opazi smeh. Koj ugane (čeprav ne ugane) zakaj gre.

Besno se obrne, stopi k Nebojši, ga s palcem in kazalcem prime za ramo in obrne kot vrtavko.

— Gospod, če se ne boste obnašali dostojneje, boste lahko čutili posledice...

In že ga ni več.

Nebojša zija... Ne, nekaj je še jecljal prej.

Toda sedaj Nebojša zija. Po krivici ga je obsodil! On, »njen« oče, misli, da je Nebojša navadna baraba! Nebojši se vrtil, škandal se poveča, Nebojša omahne med svoje tovariše, ki ga krope z mrzlo vodo.

Ven ga skoro odnesejo.

In še do večera se Nebojša ni zavedel, še do večera ne, kaj čuješ, Sneguljčica?...

Borut:

Milijon bodic

Milijon bodic

prebada mi srce.

Med njimi silen šop cvetic
razraša se od dne do dne.

In cvetje krvavo
se v daljo sanjavo

ozira:

O, Mira!

Gorje iz vic
prešlo te dni je v me.

V solzah utaplja se po tebi klic,
izgublja se v mrak želje.

Mogočno hotenje
še pot mi v življenje
odpira:

O, Mira!

In hud vihar
iz prsi ruje mir.
Poplava in strašan vihar
se širita v vsemir.

Ko sonce spet grelo,
bo vse oživelo,
kar v zimi umira.
Veš, Mira!

boj za obstanek. Včasih je pricapljal medved, pričel srebati vodo, se obrnil in zopet utonil v gozdnih sencah. Najrazličnejši kožuharji so živeli tu, srnjaki so bojevali svoje boje, velike ptice so imele v gozdovih okoli jezera svoj revir in niže na reki so prebivali bobri.

Turmalin se je naveličal stoje čakati. Vlegel se je poleg mene in se igral z mojim mezincom. Od nasprotne strani je počasi priveč slala račja družinica. Prenehal sem loviti se v mislih, snel puško z rame, pomeril in... Turmalin je skočil pokonci in na ves glas zalajal proti slapu. Pustil sem race in pogledal. Nič. Tedaj sem se ozrl na vrh pečine. Kri mi je zaledenela v žilah. Gori v strugi se je nekdo obupno ustavljal toku, ki ga je zanašal nad vodopad. Nehote sem kriknil in ustrelil, da bi človeka opozoril na vodopad. Oni pa ni slišal, toda čeprav bi, bi mu nič ne pomagalo, kajti bil je že na robu prepada. Padel je v vodo in naslednji trenotek mi je srce od groze zastalo v prsih. V velikem loku je zletel v globoko jezero. Še preden sem se zavedel, kaj naj storim, sem že videl Turmalina, kako se je zagnal v vodo in kot puščica plaval proti slapu. Prišel je v bližino curka, se potopil in po nekaj trenutkih, ko sem si jaz sezuval škornje, privlekel iz vode nekaj črnega. Hvala bogu, mogoče še ni prepozno — sem si dejal. Turmalin je zgrabil človeka za hrbet in z njim plaval k bregu. Ostal sem na suhem in razločil dolge, plave lase in krilo. Torej ženska.

Pridni pes je stopil na breg, se otnesel in me nemirno gledal, kako sem dvignil mlado dekletko iz vode.

Obleka se je je oprijemala, da se je razločila polna postava, iz las ji je curelo, obraz je bil pepelnat, usta odprta in voda je tekla iz gornjim telesom sem jo položil na

psa, da je vse izteklo iz nje, odpel obleko in pričel z umetnim dihanjem. Pes je bil miren, kot bi vedel, da se borim s smrtjo za življenje. Srce ji je še bilo in posrečilo se mi je, da je pričela dihati. Iz nezavesti pa se še ni prebudila. Vroče je postalo in pot je lil iz mene, čeprav sem si slekel srajco. Ubožica, smilila se mi je. Tako lepa je bila — pa tako bedna, na pragu smrti je stala. Gotovo ni Baškirkka, sem mislil, čista Rusinja je. Obraz je bil še skoro otroški, več kakor osemnajst let gotovo ni imela. Pa čigava je? Gotovo mlinarjeva, ki prebiva pet ur od tod, visoko v neki uralski vasi. Zdi se mi, da sem jo videl, ko sem zadnjič jahal po vasi.

Toda, kam zdaj? Nisem vedel, kaj naj storim. Ustrelil sem še dve raci, ju hitro zvezal s travo ter vtaknil Turmalinu v gobec. Vzela sem lepo dekletko na roke in pričel trnjevo pot do kočice. Spočetka je še šlo, ko sem pa krenil od reke v gozd, so me začele boleti roke, čeprav je bil moj krasni tovor sam na sebi lahek. Njena obleka je bila namreč težka od vode. Sam več ne vem, kako sem hodil med gozdnimi koreninami in v stepni vročini.

Zbit sem bil in utrujen, da bi umrl, ko sem prestopil prag kočice. Dekle je bilo nezavestno, čeprav se je spotoma enkrat zbudilo in srepro pogledalo v nebo.

Položil sem jo na posteljo in jo začel slati. Vrhnja, revna rožasta obleka je bila že skoro suha, perilo pa je bilo še vse mokro. Obrnil sem jo in ji odpel nedrnjak — kaj sem pa hotel, sleči sem jo moral — bele prsi so se pokazale, kot prvi sneg so se blestele. Tedaj se je zbudila. Najprej je tipaje pogledala okrog sebe in nekaj časa strmela vame. Potem se je zavedla in živo zardela. Ves obrazek ji je bil kakor en sam rubin. Z rokami se

je zakrila in pričela jokati. Nerodno mi je bilo, meni zaročenemu moškemu. Povedal sem ji, naj se sleče in odene v rjuho ter zaspi. V odgovor je le jokala. Končno je le odprla usta — toda besede ji je udušil jok.

Odšel sem iz hiše k Turmalinu, ki je zaman praskal po vratih, mu vzel raci iz čeljusti, ju položil na tla ter pogledal h konju. Bil sem utrujen, da sem klecal in naslonil sem se na pridnega Bala.

Nekaj minut sem tako slonel, pa pobral raci in stopil v kočico. Dekle je zopet zardelo; bilo je že v postelji in samo divni obrazek ji je gledal izpod odeje. Nič nisem rekel, samo na klop ob peči sem se zgrudil in zaspal.

Kaj si je revica o vsem mislila o meni, o koči, o svojem položaju in tako dalje, me je malo brigalo, saj sem bil zaročen moški in sem jo hotel jutri s konjem spraviti v Troick.

Ko sem se prebudil, je bil še dan, vendar pa se je sonce že močno približalo zemlji.

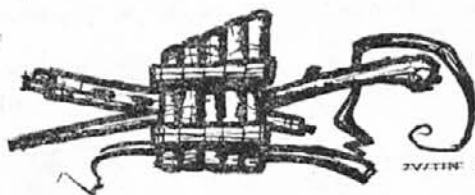
Dekle je spalo. Stopil sem k njej in šele sedaj videl, kako je prav za prav divna, še lepša ko prej. »Mnogo lepša od tvoje Lili,« mi je reklo nekaj v srcu. Toda zamahnil sem z roko, prijel raci za noge in ju odnesel v prostor, kjer sem imel ognjišče. Oskubil sem ju in ju spekel. Eno sem spravil, eno pa odnesel v »sobo«, jo razrezal in dal v svoja dva edina krožnika.

Mlada se je medtem zbudila in ko sem se obrnil in jo pogledal, je zopet zardela.

»Napravi se in pojdi jest, gotovo si že lačna,« sem ji dejal in se spomnil, da moram oditi iz kočice.

Ko sem se vrnil, je bila že opravljena in zlati lasje so ji v krasnih kodrih obkrožali čelo. Stala je sredi izbice.

(Dalje)

KULTURA

Kako sodijo Bolgari o Slovencih

Lansko leto je izšla v Sofiji knjiga »Današnja Jugoslavija«, v kateri je pisec prof. Dimo Kazasov podal izvleček politične zgodovine jugoslovanskih narodov s posebnim ozirom na stike med Srbi in Bolgari v minulosti. Nadalje je zbral podatke o notranji upravi, življenju in kulturnem delovanju sodobne Jugoslavije. V predgovoru je napisal med drugim: »Pričujoča knjiga si je zastavila skromno nalogo, da spozna bolgarskega čitatelja z nam po izgovoru in usodi najbližjo balkansko državo — Jugoslavijo.« Z veseljem pozdravljamo piščevu prizadevanje in prav tako tudi ugotavljam, da je dosegel svoj namen: na osemnajstih poglavjih raztresena snov bo nudila slehernemu Bolgaru, ki se zanima za bratsko državo, zanesljiv kašipot, ki ga bo usmerjal v spoznavanje preteklosti in današnjega ustroja Jugoslavije. Medsebojno spoznavanje pa je temelj zблиževanja, ki se je danes pokazalo že kot nujna posledica splošnega razvoja dogodkov, ki pretresajo svet in seve tudi Balkan. Le trdno povezana Jugoslavija in Bolgarija sta nam najboljša poročila za mir in svoboden razvoj kulturnega in političnega življenja balkanskih narodov.

Nekaj, kar nas posebno zanima v tej knjigi, so poglavja, ki jih je Kazasov posvetil Slovincem, med njimi pa najbolj ono, v katerem razpravlja o slovenskem narodnem značaju. Ta odlomek je napisan v takem tonu, kot se je o nas le malokdaj pisalo in iz njega veje laskavo priznanje visoke kulturnosti in naprednosti »najvišje povzdignjene veje slovanskega rodu«. Zanimivo je, kakšen vtis je zapustilo na tujca daljše bivanje v Sloveniji in občevanje z njenimi ljudmi — saj je na tej podlagi sestavil svoj karakteristični opis. Najzgovorneje vam bo povedal sam, zato ga priobčamo, sodbo pa prepuščamo vsakemu posamezniku.

»Slovenci so najmanjša, toda v nasprotju s tem najvišje povzdignjena veja slovanskega rodu. Njihova materialna in duhovna kultura tekmuje s kulturo zahodno-evropskih narodov. Slovenska hiša blesti v svoji vzorni čistoči in urejenosti. Kmečka jedilnica in kmečka kuhinja stojita na višji ravni od jedilnice in kuhinje naše meščanske hiše. Vse v njej, tudi kar je najbolj preprosto, je izbrano, čisto, udobno. Vse: od cvetličnih loncev, ki ogrevajo s svojo lepoto izbo, do kot jasmín rumenih desk, ki pokrivajo vhodne hišne veže. Slovenka bdi nad svojo hišo kot nad hramom: zaljša jo s cvetjem in zelenjem, tako kot krasí kipe kapelicam, s katerimi so posejani grički obkrožavajočih jo gora. Vse v slovenskem naselju govori o slovenski poetični duši. Vse — od cerkve do kresne zavese, ki trepeta na vaškem oknu, napravljene v barvah slovenskega pejzaža z estetičnim okusom gledališkega umetnika.

Slovenec je sintetičen jugoslovanski tip: varčen in delaven kot Bolgar, sentimentalni in romantični kot Srb, blagoroden in korekten kot Hrvat. Je kot vsi južni Slovani, miren, skromen, gostoljuben in pošten človek. Navezan je na garanje, ljubi pa tudi veselje, tako kot ljubi zrak svojih prelepih planin. Izmed vsega najbolj ljubi Slovence pesem. Z njo Slovenec izraža svoje navdušenje nad lepoto, ki se nabira v slovenskem pejzažu kot v raztopljeni

sreči. In izraža jo vedno skupno: v zboru, pri katerem donijo glasovi z dovršeno ubranostjo. Slovenec poje o vsem, kar doživlja, da človeška in narodna duša zveni v trepetanju dovršenega instrumenta, kot bi bil napravljen od same sončne luči. Slovenec ne poje samo, marveč tudi pije. Njegovo popivanje je mirno, tiho, nasmevano. Spremlja ga neskončni niz narodnih zdravic, izpetih v zboru in s čudovito lepo in jasno vsebino. Ko sedite v slovenski hiši za mizo, je domačinova dolžnost, da vstane in izrazi veselje za čast, ki ste jo napravili njegovemu domu s svojim obiskom ter zaprosi, da se počutite kakor doma. In sleherni slovenski domačin vam ume iznesti svoj pozdrav na način, ki uničuje razdalje med starimi in novimi znanci in ki vrača pogum tudi najbolj plahim, da se počutijo sred blizkih in svojih.

Slovenec je veren, obenem pa tudi močno vedoželjen. Knjigo spoštujejo vsi. O mestu, ki ga zavzema v slovenskem življenju, govori dejstvo njene razprostranjenosti. Njena normalna naklada za naselje, šestkrat manjše od bolgarskega, je tri tisoč do šest tisoč izvodov.

Po razstavi bolgarske knjige

Zadnjih deset dni meseca oktobra je bilo v Ljubljani posvečenih sodobni bolgarski knjigi in tako smo imeli priliko vsaj bežno spoznati plodove bolgarskega duha. Od 22. do 31. oktobra so se dnevno vrstile na razstavišču, ki je bilo v veliki dvorani Narodnega doma, množice mladih in starejših ljudi. Zlasti veliko zanimanje je bilo za bolgarsko knjigo med srednješolsko mladino, ki je tvorila tri četrtine vseh obiskovalcev.

Razstavo je organizirala Jugoslovensko-bolgarska liga v Ljubljani, ki nas že šesto leto seznanja s kulturnimi dobrinami bratskega bolgarskega naroda. Za knjižno razstavo se ji je kljub težkočam posrečilo zbrati lepo število knjig (okrog 2000), dasi še vedno ni bilo razstavljeno vse, kar bi moralo biti na takih razstavah zastopano.

Slovesna otvoritev je bila izvršena na samem razstavišču v nedeljo, dne 22. oktobra ob 11. dopoldne ob navzočnosti najvišjih predstavnikov naših političnih, vojaških in cerkvenih oblasti, pa tudi najodličnejših zastopnikov našega kulturnega življenja. Slovesnosti je prisostvovala še številna bolgarska delegacija iz Sofije in govorniki, ki so v njenem imenu govorili, so ponovno naglašali, da pakt večnega prijateljstva, ki je bil sklenjen med Jugoslavijo in Bolgarijo, ni mrtvorjeno dete, temveč dejstvo, ki ga nihče več ne more izpremeniti.

Razstavo je obiskalo okrog 11.500 oseb, kar dokazuje kako veliko zanimanje vlada med našim narodom za brate Bolgare in njihovo kulturo. Ljubljanske srednje šole so prihajale v skupinah po razredih in skoraj vsem je liga priredila vodstvo po razstavi, pri katerem so predavali najboljši naši poznavalci Bolgarov in bolgarske knjige. Takih vodstev je bilo v desetih dneh 38. Od izvenljubljskih srednješolskih zavodov, so si razstavo ogledali tudi dijaki celjske gimnazije, mariborskega učiteljskega ter pomorske šole iz Raba.

Dejstvo, da je največ zanimanja za bolgarsko

V kakšni stopnji je slovenska knjiga bolj razširjena od bolgarske, lahko posname vsakdo, če ve, da normalna naklada bolgarske knjige ne presega dva tisoč. V Sloveniji so pisмени vsi brez izjeme.

Slovenec je zelo podjeten in konstruktiven clement. Vse pri njem je lično zgrajeno. Ima prav zdrav in praktičen smisel. Zdrav in praktičen smisel v gospodarstvu, v javnem in političnem življenju in v vseh podjetjih, ki imajo cilj, da služijo narodnemu občestvu.

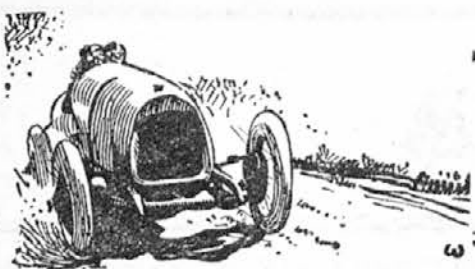
Svojo bedno planinsko zemljo je spremenil v cvetoč vrt, v katerem neumorno delajo možje, žene in otroci. Duri tega krasnega, skoroda romantičnega vrta, so na stečaj odprte vsakemu, ki se hoče nasladiti z njegovimi prelestmi. V Sloveniji se sleherni lahko raduje teh prelesti, ne da bi se jezil na trgovske in z izkoriščevalskimi nagibi nasičene razmere. Slovensko gostoljubje korenini v njegovi slovanski krvi. Slovenec je dovteten, čist, pošten, natančen in korekten.

Ko se smeji njegove oči, ste lahko vselej prepričani, da je i njegova duša, ki se veseli. In vselej mu lahko verjamete, kajti on sam je človek, ki globoko veruje v dobroto, resnico. «
Trbojski

knjigo pokazala srednješolska mladina, je ne samo razveseljivo, temveč je obenem dokaz, da prihaja nov rod, ki zna ceniti duhovne dobrine slovanskih narodov. Sedaj bi samo bilo še treba skrbeti, da vzbujeno zanimanje ne zamre. Podlaga je z razstavo dana, liga pa naj poskrbi, da se bodo prvenstveno za srednješolsko mladino prirejela predavanja iz bolgarskega slovstva in drugega bolgarskega duhovnega ustvarjanja. Tudi tečaji bolgarskega jezika naj bi se letos nadaljevali, da bi tako dobili možnost, posluževati se bolgarskih knjig, ki so ostale v Ljubljani.

Občni zbor MOSD v Ljubljani

Dne 23. septembra letos je ob 17. začel III. redni letni volilni sestanek Mladinskega odtoka strelske družine v Ljubljani. Br. predsednik je otvoril občni zbor in pozdravil številne člane MOSD, posebno pa zastopnika Strelske družine br. Sterlekarja in br. Lipnika ter zastopnika oblasti g. Misleja. Nato je v kratkem podal delo v prejšnjem poslovnem letu. Sledila sta tajniško in blagajniško poročilo ter poročila načelnikov narodnoobrambne, tiskovne, gledališke in orkestralne sekcije, ki so bile sprejete z odobravanjem. Po tej točki dnevnega reda je dal br. Lipnik razrešnico staremu odboru. Vloženi sta bili dve listi: Lista br. Guliča in lista br. Lokarja. Prva je bila odklonjena, ker so bili trije kandidati na tej listi kaznovani z ukorom; druga pa je bila sprejeta brez volitev. Brat Lokar se je prisotnim zahvalil za izvolitev in označil program dela MOSD v bodočem letu, ki bo predvsem narodnoobrambno. Ob 18.30 je bil III. redni volilni sestanek MOSD v Ljubljani zaključen.

TEHNIČNI OBZORNİK

Kaj je modelarstvo?

Naša javnost je že večkrat slišala o modelarstvu, bodisi, da je čitala kako opazko v dnevniki ali drugih listih, ki se pečajo z letalstvom. Gotovo je še marsikom v spominu velika mednarodna tekma letočih modelov v Ljubljani. Tedaj je nastopilo deset narodov, ki so zastopali štiri kontinente. Mnogi so se tedaj izpraševali, odkod zanimanje za to »igračkanje«, zakaj tako visoki izdatki? — Nihče še ni do sedaj čutil potrebe, da bi naši javnosti razložil pomen in namen tega sporta.

Da bi se mogli proučiti in objasniti razni pojavi, ki so v zvezi z letanjem pravih letal, so ljudje že zgodaj gradili male modele, katere se potem v letu proučevali, da bi dobili od njih rezultate, katere bi uporabili pri gradnji pravih letal. Taki modeli so služili predvsem za poskuse. Toda to še ni modelarstvo, o katerem beremo in slišimo sedaj.

Kaj je torej pravo modelarstvo? Pravo modelarstvo se je res razvilo iz tistega, ki sem ga navedel zgoraj. Toda danes je že tako različno, da tvori posebno panogo letalstva. Prištevamo ga med »sinji« sport.

Danes je modelarstvo narodno gibanje, katero privablja mladino, pa tudi odrasle, v vrsti prijateljev letalstva in pozneje med letalce same. So pa tudi taki modelarji, ki se vse življenje bavijo s tem sportom. Ta panoga sinjega sporta služi torej za to, da se vcepi mladini že zgodaj pravo in iskreno zanimanje za letalstvo. Ta namen se v glavnem tudi doseže. Letalski model, kateri leti, privlači pozornost mladine. V njem opazi predmet, ki bi jo utegnil zanimati in ji nuditi priliko, da se popolnoma odtegne v prostem času kakemu drugemu delu, ki jo duševno in telesno bolj utruja.

Izdelavo modela izvrši pravi modelar sam; kako in koliko časa bo model letel, zavisi od

njegove pazljivosti in vztrajnosti, v glavnem pa od volje, ki je pri modelarstvu glavni činitelj. Toda izdelovanje miniaturnih letal zahteva od posameznika tudi druge sposobnosti, kakor čitanje in risanje načrtov, znanje zakonov iz fizike in kemije, vremena itd. Pri tem se nehoti rodi pri vsakem želja po priznanju za njegov trud. To ga privede na tekmovanja, kjer vidi svoje nedostatke. Zaradi tega dobi strast, da se čim bolj izuri in izpopolni v tem poslu.

To so točke, katere dajejo modelarstvu edinstveno mesto v sportu, res pravem sportu; kajti poleg zanimivega dela v zaprti sobi, je modelarstvo zvezano z zdravim kretanjem v prosti naravi, na polju, na čistem zraku. Duh, kakor telo dobita plačilo za svoj trud.

Pri izdelavi in poskusnem letu modelar kritično opazuje svoje delo, ga proučuje in izpopolnjuje. Navadi se samega sebe presojsati, poleg tega se mu pa razvije tudi čut za opazovanje.

Ko gradi in preizkuša modelar svoje malo letalo, se brez napora nauči vse zakone in pojave, na katerih je osnovano letalstvo.

Bolje je za mladino, da porabi svoj prosti čas za skupno izdelovanje modelov, kot pa da bi potrošila prostost za manj koristne zabave, ki so nevarne za njeno zdravje in izobrazbo!

Modelarstvo ni torej samo odlično sredstvo za širjenje letalstva, nego tudi vzgojno in nacionalno gibanje velikega obsega! Priporočljivo je torej vsakemu posamezniku, da vstopi v veliko armado modelarjev, kjer se združi zabavno s koristnim in da postane sposoben mladenič in rodoljub!

V prihodnji številki bo pričel izhajati daljši članek:

Osnovni pojmi letalske fizike

Zanimiv članek, zlasti za modelarje in jadralce.
Božo Petek

SPORT

Slovenska lahka atletika v okviru jugoslovanske

Letošnja lahka atletika v Jugoslaviji je bila precej plodonosna, vendar drugim, vodečim narodom niti blizu nismo prišli.

Mnogo so k temu pripomogli slovenski atleti, ki so postavili tudi precej naših rekordov: Goršek na 800, 1500, 1000, Košir 2000, torej »naše« srednje proge, dobri so še rezultati Klinarja (balkanski prvak), Stepišnika, Mavsarja, »starega« Gabrška, Nabernika, Hladeta. Tudi k rekordu na 4×400 m so precej pripomogli ravno Slovenci.

Precej pa se nam pozna izguba Ivca Krevsa in Ferija Pleterška. Prvi je pri vojaki, Pleteršek pa je imel precej slabo leto: blesure.

V Trstu, ko je postavil nov slov. rekord na 110 m zapr. (16.1), je pri zadnji zapreki padel in si poškodoval mišico. Pozneje je, na troboju, komaj »popravljen«, imel zopet nesrečo. Veseli bomo lahko, če ga bomo drugo leto zopet videli na startu.

Da podam pregled letošnjih slovenskih uspehov:

TEKI:

Kratke proge (100, 200). Najboljši je seveda »Miki« Račić, ki pač nima resne konkurence razen Beograjčanov Klinga (katerega pa je, mimogrede povedano, že v začetku sezone »gladko nesel« na 200 s 23.5) in Stevanovića. Po smoli je na troboju zamudil sijajno priliko, da bi ta rezultat še potrdil. Na startu je slišal odmev, se ustavil in zamudil dragocene

trenutke. Na sokolskih tekmah v Zagrebu pa je pokazal, da spada med najboljše jugoslovanske sprinterje (11.2 na 100).

Zanimivo pa je, da se je precej dvignil Maribor, posebno dr. Mušnik in Badel, malo manj Lončarič.

Na srednjih progah pa smo Slovenci »doma«. Na 400 m, čeprav letos ni bilo Pleterška, sta bila najboljša Skušek (51.5) in Klinar (5.17), razen Markovića in judovskega begunca Kaiserja, ki pa ni naš državljani.

Na 800, kakor tudi na 1500 Slovenci popolnoma prevladujejo. Izvzamemo seveda že omenjenega Kaiserja, o katerem vemo, kakih podlih taktik se je posluževal, da je na troboju premagal rekorderja Gorška, kateremu pa po rezultatih niti daleč ni kos. (G. 1:55,0 in K. 1:58,4 na 800) O naši prednosti pričajo imena in rezultati: 800: Goršek 1:55,0 (rek.), Nabernik 1:58,9, Košir 2:02,0, Gaberšek 1:59,8, Oberšek in Mariborčan Muravs. Na 1500 sta Goršek in Košir 4:02,6 sigurno pred »Zagrebcanom« Kotnikom 4:05,6, Poljakom Flassom 4:06,4 in Schmiedererjem 4:10,0.

Dolge proge: Na 5000 je najboljši Concordijaš Kotnik (15:33,4), ki pa vendar ne more nadomestiti Iveta Krevsa. Sledi Slovenec Zmago Košir (15:50,0, prvič v življenju tekel 5 km) še ogromne šanse, seveda na 1500 m. Za njima je Bručan, po rezultatih slabši od Flassa, pa tudi nedvomno sposobnejši (F. tudi ni naš državljani). Za petami sta jima Jaka Kvas in Kien (na žalost poljski državljani). Na 10.000 sta na vodstvu jug. tabele Bručan 34:42,8 in Kvas 34:43,0.

Zapreke. 110 zapreke vodi Pleteršek s slov. rekordom 16.1, kar sem že omenil, dober je tudi Lončarič 16.8—

SKOKI:

Višine nam ne bodo še kmalu iztrgali iz rok. Nevaren je bil le Beograjčan Mikić (185), slede mu pa sami Slovenci: Martini 183, Bratovž 180, Marek, Žgur in Polak 175.

Daljave kaže napredek, katerega pa je le še malo. Prvi Slovenec je nadarjeni Klinar (ki je letos postal v Atenah balkanski prvak v desetoboju) z rezultatom 6.68, sledi mu Zorko s 6.65.

Skok ob palici je bil na troboju splošno presenečenje, čeprav so pobrali le 3, 4, 5, mesto. Smerdelj (340), Bratovž (340), Oroszy (343) in celo Koscec je precej napredoval.

V troskoku je omembe vreden dolgi Smolej (13.16).

V metih so naši precej napredovali. Tako n. pr. je dosegel Jeglič dober rezultat v metu diska (40.54), vendar pa tudi v ostali državi ni bilo letos dobrih rezultatov.

V krogli napreduje M. Hlade (13.46 slov. rekord), ki bi mogel v kratkem igrati celo važejšo vlogo v drž. atletiki.

V kladivu dominira Stepišnik, vendar se mu je opasno približal »don Pedro« Goić, Zagrebčan (48). Od naših pa Mariborčan Gujznik (46.78), kar je tudi lep napredek. Samo žal, da letos »Stipe« ni dosegel nobenega meta čez 50 m, kar mu je lani »upalilo«.

Kopje kaže največji napredek. Zagrebčan Markušić, je v sezoni trikrat popravil svoj rekord in to je prvi Jugosloven, ki je vrgel čez 60 m. Iznenadenje zase pa je junior Mauser, njegovi rezultati so se boljšali. Na troboju je prinesel važne točke Ljubljani, v Atenah na balkanskih igrah je zasedel tretje mesto z rezultatom 60.51. Tudi Gregorič je vrgel 54.73, na treningu pa celo čez 60.

Z. Z.